

ABONAMENT:

Pe an 6 cor.; pe 1/2 an 3 cor.

Pentru economi numai 4 cor. pe an.

Pentru România pe an 15 Lei.

Manuscrise nu se redau.

LIBERTATEA

INSERTIUNI:

se socotesc după tariful a cu prețuri foarte moderate.

Abonamentele se plătesc înainte.

Apare în fiecare Sâmbătă.

Iustiția la noi —
cu ochii închiși.

— O perchițiție în tipografia și administrația foii „Libertatea“. Arestarea dlui Constantin Budoiu. —

Duminecă dimineața judele de instrucție dela judecătoria din Orăștie, dl Fekete, a ținut să facă o faptă de bravură justițiară, care nu credem că va fi privită ca „bravură“ nici din partea colegilor săi juzi maghiari. A venit și căutând un manuscris și negăsindu-l, **cu totală călcare în picioare a §-lui 170 din procedura penală**, — a predat îndată gendarmilor pe dl Constantin Budoiu, fost redactor al „Libertății“ în lunile Febr. Martie a. c. și l-a depus în arestul judecătoria din loc! Bagsama pentru-ca și mai mult să se dovedească, ceea-ce nici nu mai are lipsă de dovezi, că atunci când despre noi Români e vorbă, apoi zăița justiției nu pentru aceea are să-și închidă ochii, ca nevăzînd pe cei-ce stau înaintea ei, să judece drept numai faptele despre cari i-să spune, fără a vedea că cine sunt, frumoși ori urțiți, dragi ori urgișiți cei-ce îi stau înaintea, — ci la noi de aceea **trebuie să-și închidă ochii, ca să nu vadă paragraful legii** și să poată călca peste ei în voia dragului șovinism!

Căci iată despre ce e vorba:

În numărul 9 al „Libertății“ de ast-an, a apărut un raport despre scandaluoasa „alegere“ dela Cehul-Silvaniei.

Dl Vasile E. Moldovan, tinăr ziarist și înflăcărat naționalist, fusese la fața locului, și a fost însuși printre cei bătutiți, că a venit de-acolo acasă cu haina ruptă și cu vinătăi pe mâni. A cutezat să pună pe hârtie ceea-ce a văzut și a pățit. „Libertatea“ i-a publicat scrisesele, ca dela unul ce însuși a fost și cu ochii a văzut cele ce le descrie. Că drept a descriori nu, cele văzute, va dovedi-o la judecată.

Ei, dar' fisolgăbirăul Șimleului și gendarmii, descriși în acel raport ca părtași la sălbateca bătaie dată asupra alegătorilor români, — s'au simțit „vătămați“ și au făcut dlui V. E. Moldovan proces!

S'a făcut aici ascultarea dlui C. Budoiu, ca redactor pe acel timp, și d-sa a spus că manuscrisul raportului nu-l are, ear' dl V. E. Moldovan a spus că d-sa a scris raportul. Judele de instrucție din Cluj a aflat că e de lipsă pentru procedura de dovedire, ca redacția să dea și manuscrisul, scrisoarea originală a dlui Vasile E. Moldovan.

În căutarea acestui manuscris a venit judele Fekete de aici Duminecă în localul tipografiei noastre, însoțit de panduri și de gendarmi.

A ascultat pe dl preot Ioan Moța, colaboratorul intern al foii noastre, apoi pe dl Budoiu, cari amîndoi n'au nici o știre unde poate fi manuscrisul, că din ziua

tipăririi acelei foi, nu l-a mai văzut nimenea, și nu să găsește nici căiri în tipografie!

S'a pus judele și prin pandurii săi, a scormonit toată tipografia, toate scrisorile, și manuscrisul — nepăstrat de redacție — nu l-au găsit. Atunci judele Fekete întrebînd pe dl Budoiu, că: nici de te-oiu pedepsi cu bani nu-l dai? și răspunzîndu-i-să că dacă nu-i, n'are de unde-l da, — a dat îndată poruncă, ca dl Budoiu să fie luat de gendarmi și depus în temniță, până atunci, până ce va da manu scrisul!

Zis și făcut. Confratele nostru nevinovat, a fost îndată zmulș din mijlocul nostru, spre marea noastră durere și revoltă sufletească. — și dus în temniță! Adecă judele Fekete și-a închis ochii, după chipul cum e închisă zeița dreptății, dar' nu pentru a nu să uita la om, și așa a judeca, ci pentru a nu vedea paragraful legii, care e clar și nu-i dădea deloc drept la un atare pas în cazul de față. Căci iacă ce zice paragraful de lege 170 din procedura criminală:

„Fiecare e dator a extrada la provocarea autorității competente, respective a organului îndreptățit a face cuprinderea, obiectele numite în §. 169 (cari sunt a să cuprind).

„Dacă proprietarul (unui atare obiect) ori posesorul lui, nu vrea să-l dea, și dacă obiectul ce e a să cuprind, nu să poate găsi nici în urma unei perchițiții (cercetări) de casă, proprietarul ori posesorul **trebuie provocat a da obiectul căutat într'un termen scurt de timp, pe lingă amenințarea, că poate fi pedepsit cu pedeapsă în bani până la 1000 cor.**, cari pot fi preschimbate în închisoare.

„Dacă acest termen de timp a trecut și el fără rezultat, și nu e nici o îndoială că obiectul ce ea să cuprind e în proprietatea ori a posesiunea celui provocat, („és nem kétséges, hogy a lefoglalandó tárgy a felhivottnak birtokában vagy birlalataban van“), atunci e a să aplica pedeapsa în bani!

„In cazul de a să codi și mai departe (a nu vrea nici după asta) să dea lucrul acela, proprietarul sau posesorul **poate fi arestat**“ etc.

Așa sună legea apriată. Judele Fekete putea pune azi dlui Budoiu numai termenul de timp, în care trebuie să dea manuscrisul, sub amenințarea pedepsei în bani. Acel termen firește nu putea fi de 2 minute, ci cel puțin de o zi. Și numai după asta avea drept a-l dicta pedeapsa în bani, și dacă nici asta nu folosia — putea să-l aresteze. Dar' toate acestea numai în cazul, cînd era de tot neîndoios (ha nem kétséges, zice legea!), că dsa are manuscrisul căutat, și nu vrea să-l dea.

Dar' acest viteaz jude, hop peste toate popasurile legii și țop dintr'una cu temnița!

Ce trebuie vedem noi din acestea toate? Aceea, că la noi stările au ajuns hotărîșe cu descree-rarea, că atunci cînd e vorba de a urmări foile naționale române, apoi anumiți judecători au mult orbul găinii pe ochi și nu văd că legea nu le dă nici o bază de a

fi așa feketefene cu niște cetățeni buni, cum ne simțim și ne știm și noi a fi!

Judele Fekete ne-a dat și el una cu pumnul (că cu paragraf de lege nu putea). Să nu uite însă, că prin atari fapte dsa e de zeci de ori mai mare agitator al Românilor, ca toți noi din redacția „Libertății“.

Dl C. Budoiu a fost azi Joi în ziua Înălțării Domnului, pus pe picior liber, după-ce însuși dl Vasile E. Moldovan a întervenit la procuratură, să-l lase liber, că dsa singur e răspunzător pentru raportul improcesuat.

Dl Budoiu a și făcut, prin vrednicul avocat din Turda Dr. Valer Moldovan, (fratele acuzatului Vasile E. Moldovan) arătare usupra judelei Fekete dela Orăștie, pentru abuz de puterea de lege și arestare nelegiuită.

Un incident

la perchițiția făcută la „Libertatea“.

Judele Fekete a venit la „Libertatea“ însoțit, afară de scriitorul său, de încă doi indivizi, domni tineri. Îndată la începutul ascultării, unul dintre cei doi tineri să oprește în local înaintea unui placat, pe care tipograful îl făcuseră în vremea alegerii de deputați, împreună trei fășii de hîrtie colorată: roșie, galbină și vinată, dînd frumosul tricolor român și tipărit pe el numele deputatului nostru, l-au prins pe părete în tipografie, — un joc al sufletului lor național, în niște zile de înaltă însuflețire generală. Acolo stă și azi pe părete, ca dragă aducere aminte de acele zile.

Unul din cei doi indivizi să oprește înaintea placatului și pîrîndu-i că-i sare în ochi, atrage luarea aminte a judelei:

— „Uite dle jude! uite!“

Atunci părintele Moța îl apostrofează pe individ cu cuvintele:

— Ce «uite»? Aici ești în casă privată. În casa sa fiecare are drept se-și atirne pe păreți ceea ce-i place! Și dta vei avea chipuri naționale în casa dtale.

— »Da, dar' e obrăznicie (szemtelenség) a atirna așa ceva pe părete, — răspuse aprins ca un coșel individul străin ce să acățase de micul placat.

— Ce-ai zis? Obrăznicie? Dar' cine e — întrebă părinte Moța pe judele, acest om care să poartă atit de cuviincios în casă străină? Ce meșteșug are? (Căci indivizii n'au aflat de cuviință, intrînd în o casă străină, să-și spună numele. Unui preot valah, nu să șede să-și spui numele. Trebuie să-l tractezi ca pe sclav. Așa-i patriotic).

— E martor judecătoresc (birósági tanu), răspuse judele.

— Așa? Apoi unui «birósági tanu» îi e iertat dar' să se poarte și așa!... A mai apostrofat apoi cu citeva cuvinte aspre purtarea martorului, care și-a ținut mai departe gura, plimbîndu-se de colo până colo, palid de ciudă.

Am aflat apoi că ciudatul «birósági tanu» cel fără bună socoteală la gură, e tinărul profesor dela colegiul ref. din loc, Dr. Görög.

Nu intrăm în discuție mai departe aspra penibilei scene, supunem numai judecătii publicului cult faptul, ca să-și facă însuși judecata, de e congruent

cu cultura și demnitatea unui profesor, să-și uite de sine până a exprima cuvîntul »szemtelenség« în casa altuia, văzînd pe păretele lui atirnat un placat în tricolorul națiunii sale?

Simțămîntul național care la Maghiari e prima virtute, — este el o crimă la mine, la Român, dacă mi-l arăt și eu pe al meu? Un profesor, om ce trebuie să aibă înțelegere pentru idealurile nobile, între cari iubirea de neam e unul din cele de frumze, — poate el fi orbit de șovinismul iudovesc ce bintue în țara noastră, până acolo, ca să zică în casa mea, că e »obraznicie« că-mi arăt și eu și prin semne extreme, virtutea iubirii de neamul meu?

Trist testimoniu pentru gradul de idealism, de respect pentru adevărurile absolute, științifice, de cari trebuie să fie convinși macar oameni cu știința de profesori, deci oameni ce chiar despre eternele și marile adevăruri și principii și ideale, au să vorbească tinerelor generațiuni. Să le spună că ce e drept pentru mine, e drept și pentru tine, ce e virtute la mine, nu poate fi crimă la tine, ce e ideal nobil la mine, același e și cînd tu, deaproapele meu, îl faci!

Dar' peste tot ne miră, cum ajung tot profesori dela gimnaziul din loc »martori judecătorești« în procesele politice ce să desbat la judecătoria din loc?

În cercetarea contra preoților Săcarea și Moța, a venit de a funcționat ca »martor judecătoresc« însuși directorul Șimon, tot cu profesorul Görög, acum Dr. Görög și Roth, — posturi de »onoare« cari să îndeplinesc la ori-ce alte cazuri, cu scriitori simpli de judecătoria. Ce au domnii profesori a le lua acestora... pânea și scaunul?

„Batista lui Perczel“.

Vorbînd despre uritele arătări ale volniciei, ale siluirii neomonoase, ce s'au arătat în congregația trecută a comitatului nostru, foaia „Közérdek“ dela Hațeg, scrie sub titlul „Batista lui Perczel“ un prim-articlu, care nu numai din punct de vedere al simțămîntului, ci chiar al dreptului, al legii, ia sub aspra dar' vrednică critică, purtarea șatrapului Mara care mai e o zi-două fișpan (până să schimbe guvernul, și atunci să răstoarnă și el citu-i de pocit, din scaunul pe care fără convenită serioșitate îl ține ocupat.)

Cînd în Decemvrie an. tr. guvernul brutalului Tisza Pișta a vrut să schimbe regulamentul dietei cu un singur semn, a pus pe mame-lucul său Perczel, președintele, să aducă înainte noul regulament schimbat, asprit. Dar' fiind-că prea să lungea vorba asupra lui, l-a pus să întrebe numai atita dieta: „Primiți-l?“ și făcînd semn cu batista lui albă, a acel semn, mame-lucii din tabăra lui să se ridice din bănci în semn de primire, și gata! Așa a și făcut, dînd cea mai blăstămată lovitură dreptului de discuție, de vorbit măcar, al deputaților asupra acelu regulamentul.

Purtarea fișpanului Mara — soț de școală de altfel cu șatrapul Tisza Pișta, — în congregația trecută, a sămănat ca ou cu ou cu volnicia din dietă. Așa a oprit pe mai mulți vorbitori a vorbi contra nelegiuitelor lui enunțaiuni, așa a „denumit“ slujbași, în loc a-i lăsa să fie aleși, așa a fost în toate. De aceea și „Közérdek“ vede în purtarea lui, batista lui Perczel. Spicium în cele de mai jos în scrisese numitei foi.

„K.“ scoate la iveală, cu provocare la lege, că comisia de candidare examisă de congregație, are să cerceteze numai hîrtile de concurs, că-s în rînduală ori ba și că candidații, fiind mai mulți, în ce șir să fie recomandați congregației.

„Asupra aceluia însă nu să întinde dreptul comisiei, ca să iee în socoteală și concursuri întîrziate și și mai puțin, ca dintre mai mulți concurenți, cari au calificare dată de lege, să poată candida pe numai unul pentru o slujbă oare-care! Nu, pentru-că pe slujbași nu comisia, de candidare fi alege, ci congregația (pe cînd candidnd ea numai pe unul, apoi ea a ales, și congregația n'are ce mai alege.)

Descriid apoi cum fișpanul cu ai săi trei mameluci din comisie n'au voit să candideze decît pe Finna cel cu înștiințarea în circimă, „K.“ scrie: „Ne-a izbit lipsa de simțămînt pentru drept a celor 3 membri numiți de fișpan în comisie.

„Hoțul cînd fură, vatămă legea, defraudantul cînd defraudează, tâlharul cînd stă în drum. Dar' toți știm că pentru aceste fapte ale lor, au să-și dea samă de vor fi prinși.

„Dar' comisia aceasta de candidare avută cunoștință de purtarea lor e călcătoare de lege? Avută știre de aceea, că prin fapta lor au defraudat dreptul congregației (care ea avea drept a alege între candidați) și au jăfuit pe un astfel de om de drepturile sale, care merita să înainteze?

„Judecătoria administrativă (la care s'a dat recurs) va nimici negreșit această nelegiuire, dar' asta nu schimbă mult în injuria săvîrșită.

„Comitatul Hunedoarei trebuie să scrie ziua de de 20 Maiu 1905 pe foaie neagră în anele sale!“

„De pe plaiu 'nstrainării“

— Scrisoare dela frații din America —

Homestead, la 22 Maiu 1905.
(Lingă Pittsburg.)

Sub titlul de mai sus s'a scris în „Libertatea“ dela 23 Aprilie (6 Maiu) a. c., o reproducere din un ziar din Bpesta (B. H.), în care să descrie în colorii foarte triste starea supușilor ungari din ținuturile Pittsburgului.

E drept, că nenorocirile sunt aici foarte dese! Zi de zi ziarele aduc știri despre morți și răniți, prin nenumărate întîmpări. Ne cuprinde groază cînd le vedem, auzim sau ce-tim. Cu toate acestea grozăvenii ce le vedem zilnic, nu am auzit încă de ne-mai pomenita cruzime ce să povestește în raportul consulului austro-ungar din Pittsburg, că cadavrele celor morți s'ar arunca în cazane pentru a să perde, ca să scape fabricanții de procesele de despăgubire din partea familiilor celor nefericiți.

Nu, acestea acuze nu pot fi adevărate. Dvoastră cei de acasă vă puteţi închipui pe o clipă că să poate şi aşa ceva, noi însă cari suntem de cîtiva ani aici, zicem că nu. Iar' dacă consului nostru a aflat undeva de un astfel de caz, de care să revolată simţămîntul umanităţii în gradul cel mai înalt, nu prin o publicare în ziare sau prin un simplu raport către statul său are drept a zice, că şi-a făcut datoria.

Datoria dsale, e să facă arătare la justiţie aici, unde dovedind cazul cu martori, cari trebuie să-i aibă cînd aduce o astfel de acuză, să va face dreptate. *Căci în Statele-Unite legile nu sunt numai pe hîrtie*, ca bunăoară la noi, ci ele să țin şi duc în deplinire fără de părtinire de naţionalitate.

Noi ştim că avem un ambasador la Washington şi consuli în mai multe oraşe ale Statelor-Unite, cari ne reprezintă ţara şi să numeşte că apără interesele noastre. Ţara nu ştim cum o reprezintă, că nu ne interesăm de treburi diplomatice, interesele noastre însă sunt spriginite foarte slab! Iată faptele:

La 9 Septembrie 1903, cefăteanul ungar, George Mihaiu, din comuna Zoltan, a fost ucis la o fabrică de construcţie de poduri, prin prăbuşirea unui teanc de grinzi de fer. Nenoro-cirea a fost urmarea uşurătăţii din partea direcţiei fabricii.

Dacă s'ar fi făcut cercetare în grabă, femeia şi un copil rămas orfan, ar fi primit cel puţin 500 dollari despăgubire! După înmormîntare la 12 Septembrie am fost eu în persoană la cancelaria dlui consul şi am făcut cunoscut cazul, pe care-l-a luat la protocol sub nr. 19220/1093. Le-am mai dat şi o copie de pe cercetarea făcută la faţa locului de judele de instrucţie şi de medicul legist. După-ce am fost de nenumărate-ori la cancelaria dsale mi-s'a spus că cazul s'a dat avocatului de consulat şi că să va porni urmărirea. Am mai aşteptat alte luni, în cari de cite-ori mergeam 'mi-s'a spunea să am răbdare.

La finea lui Maiu 1904 primesc prin postă toate hîrtiile în acest caz, împreună cu o scrisoare scrisă de dl consul de pe atunci, în care, mi face cunoscut, că avocatul consulatului nu a reuşit a îndupleca direcţia fabricii să plătiască văduvei şi orfanului lui George Mihaiu vre-o despăgubire, şi că pentru a începe proces nu sunt nădejdi de a ciştiga!..

Iată cît a făcut, în timp de aproape 9 luni! Şi cînd socotim că cancelaria dlui consul şi direcţia fabricii sunt în acelaşi oraş, aproape vecini!

Un alt caz s'a întimplat cu cîtiva cetăţeni ungari din comuna Avrig, cari lucrînd la o linie ferată la 12 mile dela Pittsburg au lăsat lucrul înainte de ziua de plată, din care pricină nu şi-a putut primi plata, care să dă numai la ziua anumită. Venind la Pitts-

burg s'au adresat la cancelaria dlui consul pentru a le scoate banii în sumă de 120 dollari. Un funcţionar de acolo a luat în scris şi le-a mai luat şi din pungă 12 dollari ca cheltuieli, de care le ştiu dlor. După multe luni, cu mare greu şi-a primit oamenii banii, dar' cum? sfăşiaţi de tot: li-s'au mai oprit *peste 50 dollari ca cheltuieli* ce le-ar fi făcut avocatul, măcar că nu a fost nici un proces, ci un schimb de scrisori. Dacă oamenii noştri s'ar fi adresat unui judecător de pace sau notar public american, le-ar fi scos banii în timp mai scurt şi cu o cheltuială de 10% din sumă (aşadară 12 dollari din 120, dar nu 62 dollari cît i-a costat prin al nostru consulat, şi ajutoarele lui, care e pus aici ca apărător al intereselor cetăţenilor ungari abătută pe aici!

Binevoiască dnii consuli a ceti în ziarul „Pittsburg-Dispatch“ dela 21 Maiu a. c. acuza consulului american Mr. Chester din Budapesta contra detectivului Kolmar pentru defacerea scrisorilor comisariului de emigrare american Marcus Braun, care a fost trimis la Budapesta de guvernul Statelor-Unite pentru a face nişte cercetări. Comisarul Marcus Braun a prins pe detectivul ungar Kolmar desfăcîndu-şi scrisorile! A urmat un schimb de cuvinte şi ameninţări între Kolmar şi Braun, ceea-ce i-a adus în faţa poliţiei, unde dreptatea a fost dată lui Kolmar, iar' Brann a mai fost şi pedepsit în bani ca să ştie că se află în Ungaria. Fiindcă Americanii nu să mulţumesc cu astfel de dreptate, Braun a cerut intervenirea consulului şi ambasadorului american din Budapesta şi Viena, al căror protest neascultîndu-se au făcut arătare la Washington, şi guvernul american cere acum socoteală pe cale diplomatică celui ungar, pentru fineaţa cu care ştie el să tracteze pe un funcţionar străin.

Iată cum America intervine pentru supuşii ei. Dacă şi Ungaria ar face aşa, starea supuşilor ungari nu ar fi aşa tristă pe cum o descrie dl consul din Pittsburg.

Ioan Bozoşan. Ilie Martin.

RĂZBOIUL

Amănuntele despre grozava înfrîngere a Rusiei pe mare, sunt cari de cari mai fioroase. Ci-că o pricină a înfrîngerii Ruşilor ar fi aceea, că maşiniştii corăbiilor ruseşti, nemulţumiţi de purtarea ofiţerimii cu ei, — au tăgăduit supunerea lor, şi n'au vrut să mai mine maşinile. Ca la o poruncă dată şi-au părăsit maşinile, spre marea incurcăla a comandantilor! Pe unele corăbii să răsculară soldaţii contra ofiţerilor, aşa

că un general a spânzurat pe 40 de soldaţi neascultători, — iar' cînd a început războiul ceialaltii soldaţi şi-au răzbunat aşa, că au legat cu funii pe toţi ofiţerii corăbiilor, apoi au scos pe corabie steagul de pace, de predare în mâinile Japonezilor, şi s'au dat de bună voe prinşi.

Altă pricină a fost că tunurile japoneze au fost cu mult mai departe minătoare ca cele ruseşti şi corăbiile lor mai iuţi în mişcări, ceea-ce trage mult în compănă!

Şi Ruşii, necunoscînd locul, au dat înainte în două coloane mari spre strîmtoare, iar' Japonezii i-au împreunat şi au pornit deodată foc asupra lor din 3 laturi!

Cu toate acestea Ruşii au ținut luptă două zile şi două nopţi, şi numai după atîta timp, întrevinînd şi năcazurile cu oamenii proprii, au fost bătuţi.

Comandantul rus Rodestvenski a fost greu rănit la cap şi la picioare şi numai după asta a fost prîns, zăcînd în rane grele pe fundul unei corăbii mici de scăpare.

Togo comandantul japonez, l-a vizitat pe cel rus în spital şi revederea lor a fost foarte mişcătoare. Togo şi-a arătat admirarea sa pentru brava apărare a Ruşilor ce căzuseră ca într'o cursă, iar' Rodestvensky a mulţumit pentru buna grijă ce o are în spital.

De pace e încă puţină nădejde. Ţarul zice, că Rusia nu e putere pe ape, ci pe uscat. Şi ea pe uscat nu să va da bătută. Urmează războiul. Va atrage pe Japonezi până în Siberia rusească, unde le va fi mai uşor a-i nimici. Zice că mobilizează încă patru corpuri de armată şi trimite zilnic spre câmpul de războiu 34 trenuri.

Că va avea vre-un folos de o aşa îndîrjire, e mare întrebare.

NOUŢĂŢI

Tulburări mari la un concert rusesc. Durerea pentru pierderea luptei de pe mare, izbucneşte în inimile Ruşilor unde numai li-să dă prilegiu şi ei îşi varsă veninul asupra guvernului. Zilele acestea s'au adunat în sala de concerte „Pavlovski“ din Petersburg, ca la 5000 de oameni, şi pe cînd să cînta ceva cîntări de veselie, lumea a început să se neliniştească, să facă zgomot şi să ceară să li-să cînte marşul de jale,

neşti de la casă, atunci aduce, ca şi rîndunica, foc şi-i dă drumu-n paie. Şi decît să-mi ardă casa mai bine scoată o sută de pui pe dînsa!

— Nevastă, hei nevastă, fugi fuga că 'ţi-s'o incurcat boii în funie.

Ana tresărînd aleargă cît o iau picioarele.

— Ei, fată hăi, aşa-i că era să 'ţi-se gîtue boii de nu luam eu sama, zise Manole Brumă, poposind juncanii şi scoţînd plugul din brazdă.

— Da, moşu Manole, noroc de dumneata; altfel să putea întîmpla o poznă! M'ar fi ucis bărbatu-meu să-i fi perit vre-un bou. El ține la dînsii ca la ochii din cap. Cînd l'am dus, numai de boi 'mi-o dat tot una de grijă, să-i păzesc şi să-i adăp la vreme.

— Şi n'o avut par'că dreptate? Bou-i umărul şi hrana noastră.

Măi băiete, nu sta şi tu degeaba: 'mi-se pare că s'o prăpădit oticul şi fugi fuguţa de-l caută.

— Da voi de ce nu arăţi?

— Noi? Da la noi cine să are, dacă Durnea-i la spital!

— Că bine zici! Iacă eu nu auzisem nimica, şi mai deunăzi, nu ştiu anume cine 'mi-o spus, că l'aţi dus la doftor şi l'o propit acolo. Da mă rog, ce-o avut?

— D'apoi ce să aibă! Ia păcate, moş Manole, că mai bine nu le-oi zice. Cînd te pui în poară cu Dzeu s'o mintuit, că nu merge bine. Iacă ieri patru săptămîni, nu mai mult, s'o dus cu țăhali la gară; şi doar' i-am

marşul trist al morţii. Unii s'au ridicat şi au ținut vorbiri în acest înţeles, că azi poporul rus n'are voe de cîntări de veselie, ci de plîngere! Fostul guvernator la Baku, Novicov, a vorbit arătînd dorinţa oşteii mari, care cere să se pună capăt războiului acestuia nenorocit. Atunci a intrat poliţia în sală şi a voit să aresteze pe Novicov. Mulţimea însă i-s'a pus în cale cu scaunele ridicate şi cu bastoane. Poliţia a tras săbiile. S'a început o nebună încăierare, care a ținut ca un sferit întreg de cîas, până ce poliţia a reuşit a deşerta sala. Mulţimea s'a retras în grădină, dar' aci o aştepta o companie de soldaţi, care a alungat-o şi de aci şi au risipit-o în strade, restabilind ordinea. Au fost număroase răniri şi pe-o parte şi pe alta, şi mai multe arestări.

„Reuniunea română de cîntări“

din Orăştie, din prilegiul concertului ce dă la Dobra în ziua de Rusalii, — va pleca la Dobra în acea zi dimineaţa şi va cînta în biserica română de acolo şi liturgia de Dîma, ca cor mixt, care atît de mult înalţă serviciul divin. Fraţii Dobreni, cari în acea zi arangiază — pe cît aflăm — şi un iunial, vor avea, pe lingă celelalte distracţii, şi o zi de plăceri muzicale, înainte de prînz în biserică, iar' seara în sala de concert.

Programul concertului, e cel dela Orăştie, dar' întregit cu încă vre-o 3 puncte nouă.

Trăznet năpraznic a lovit la 5 lunie n. biserica gr-or. din Budamer (în Ungaria). Era sară; furtună; de odată trăznetul să descarcă asupra bisericii. În scurtă vreme turnul ia foc şi arde ca o flacăra uriaşă înălţată spre cer şi luminînd noaptea în chip fioros. A ars toată biserica. Clopotele au căzut zdrobite. Înlauntru bisericii n'a scăpat nimic nemistuit de furiosul element.

Criza politică din Pesta e tot în starea incurcată veche. Nimic nou. Combinaţia Fejérváry s'a zădărnicit. Un nou sol de pace a fost trimis de Viena, Kvassay, preşedintele tribunalului consulatului austro-ung. N'a ajuns nici acesta la vre-o înţelegere. Kossuthişti şi țin tari la căpătîină. Să crede că va urma totuşi un guvern în parte absolutist, care cu mână tare să conducă ţara. Dar' că acela ce va putea nu se prevede. Viena le imbie Ungurilor pielea noastră. Ci-că să deie pace la armată, c'apoi şi lor le dau pace să facă ce vreau cu şcolile noastre.

La sărbările dela Sibiu au plecat din Orăştie mai mulţi membri ai societăţii române. Intre alţii dl I. Branga, dirigentul »Reuniunii rom. de cîntări« de aici, trimis din partea Reuniunii ca să o reprezinte la jubileul Reuniunii sibiene, apoi dl Adrian Cristea, funcţionar la »Ardeleana« cu d-soara sora Elvia, dl Ioan I. Vulcu şi

par. I. Moţa cu doamna, cari vor fi de faţă la concertul de Joi seara, — şi alţii vor sosi special pentru reprezentarea operei »Moş-Ciocirlan«

Asemenea din alte oraşe vecine, şi din toate părţile locuite de Români, mulţi aleargă la Sibiu la frumosele sărbări culturale-muzicale.

Grîndină. Cetim în »Közérdek« din Haşeg: În 2 lunie grîndina a bătut o parte a hotarului com. Bretea-maghiară. O fâşie ca de 400 metri de lată a fost bătută de grîndină, — şi tot în acea întindere a trecut peste hotarele comunelor Băţalar şi Chitid. Grîndina a făcut pagube destul de simţite numitelor comune.

Iar' »Telegraful R.« din Sibiu are ştiri de mari bateri de grîndină prin Treiscaune.

Viceşpan la Făgăraş, a fost ales dl Alexandru Belle, unul dintre cei mai vechi şi buni funcţionari; a căpătat 81 voturi, contra 51 date lui Hrszenyi V., fisolgăbirăul de acolo.

Dl Belle serveşte de 38 ani — comitatul şi de bunele lui sentimente să leagă cele mai drepte nădejdi, că va ocîrnul statul de funcţionari pe adevăratele căi la bine ducătoare pentru popor.

Fiţuca de acolo »Fagaras és Vidéke«, cam strîmbă din nas, că dl Belle e Român, şi nu e nădejde să fie aşa de nedrept cu poporul român, cum Jidanilor le-ar plăcea. Mai ales însă strîmbă din nas fiţuca pentrucă congregaţia care a ales — după vrednicie — pe dl Belle viceşpan, a ales şi un vice-notar comitatens tot un Român, pe dl Dr. Ioan Niamţu, care, zice »F. és V.« — este cu trup cu suflet adevărat »Român«... Măi, măi. Şi asta e mare păcat să fie adevărat Român, dacă e să fii şi slujbaş într'un comitat aproape curat românesc!

Un locotenent mintuind vieaţa altora. Locotenentul Anton Maccassi din Mişcolţ a văzut zilele acestea pe un fecior tînăr, un lăcătuş de 18 ani, că e în luptă cu moartea în valurile riului Şaio. Inotător bun şi speriat de primejdia tînărului, a sărit îndată în valuri să-l scape. I-a ajutat, dar' în lupta cu ținera lui la suprafaţa apei, era acuş-acuş să-şi peardă şi el viaţa. Incepuseră a să scufunda amîndoi, cînd iacă un soldat de pe țărmi, sare şi el în apă şi dă ajutor locotenentului şi așa au scos amîndoi împreună pe tînărul ce-şi perduse puterile. Oficerului i-s'au făcut vrednicite ovaţiuni de cunoscuţii săi, aflînd despre fapta sa de mintuire.

Moarte. Elena L. Mica măr. Dr. Pap de Băseşti din Cehul-Silvaniei, după un morb greu şi îndelungat, provăzută fiind cu SS. Taine ale muribunzilor, a trecut din lumea această plină de suferinţe, la cele eterne, în 3 lunie 1905,

— Pe la dînsul ai mai fost, cum îi merge?

— Am fooc...st, cum să nu mă duc, dar' crezi c'am putut răzbate!

— Da de ce?

— Apoi dă de ce; de ce că nu 'mi-o dat drumul dela poartă. Şedea acolo un străjar, nu ştiu ce, şi nu m'o lăsat nici c'un chip: o zis că să vin a doua-zi. Cînd a doua-zi ce să ved, altul care m'o aminat pe după amiază. Şi tot m'o purtat cu vorba bată-i focul, vre-o trei zile şi eu, dacă am văzut ceva, 'mi-am luat catrafusele 'şi-am venit acasă: ce era să fac altceva? Zău tare-s' al dracului şi fără de milă, acei dela spitale!

— Irraa, fată hă, da par'că numai acia? Da la tîrg ori-unde te-i întoarce toţi caută să te zmulgă şi să te înşele. De nu-i fi o leacă mai arzoi, te îngroapă cu zile şi pace. Tu nu te-ai priceput, da trebuia să le ungi ochii cu ceva, că ei numai atîta aşteaptă. Să fi văzut pe urmă cum ți da drumul, ba încă-ți deschidea şi uşile.

— Să nu zici, doar' m'o tăiat prin cap şi pe mine, da n'aveam măruntele: aveam numai una de cinci franci şi nu m'am îndurat s'o schimb.

Iote iar' cum să întind boii ceia ai tăi. De ce Dzeu nu-i deslegi unul de altul că așa au ce te năcăji până în sară.

— Da, bată-i pîrdalnicul, par'că-s flămînzii?

— Ce, poate-i hrăneşti acasă? Şi ce le dai de mîncat!

— Strujăni, altă ce să le dau.

— Şi minică?

FOIŢA

In zbcucium.

Tiberiu V. Crudu.

Venise primăvara şi țarna răcorită de zăpezi răsuffă în ticnă aburînd. Muncitorii, veseli că s'a deschis vremea cîmpului, umblau să-şi puie cît mai bine ogoarele la cale. Singură Ana părea nesimţitoare! Singură ea, deşi sosise dricul trebii, nu era demerită de pasul ce trebuia să-l facă în giurul gospodăriei sale. Ce-i drept, scăpase de soacră-sa, căci Durnea om harnic îşi durase casă cu multe acareturi temeinice. Cînd fluiera vîntul avea garduri în care să se oprească şi gâina nu mai putea fi umflată pe sus şi dusă pe pustii.

Şuricea din coasta tinzii, zămnicul de dinaintea uşii, cotetul pentru porci şi poata gâinilor prăviau neclintite în giurul lor şi în preajma casei. Coşarul numai, înlemnit în fundul ogrăzii, cu străşina trasă pe ochi, căuta lung şi nedumerit spre moară. Toamna fusese bogată şi bătrînul, sătul de păpuşoi, abia îşi spriginia spatele strîmte de coasta unei răchiţi stiorburoase.

Avea Ana de toate şi cu îndesătură, dar' ce folos cînd stîlplul gospodăriei — bărbatul — nu-i ca să povăţuiască treaba, înzădar să mai trudeşte femeia să înceapă vre-un lucru căci nu-i stă prin putere a-l duce la

În al 28-lea an al vieții și al 7-lea an al fericitei sale căsătorii. Fie-i țărina ușoară.

O școală în contra alcoholismului. Citiți-va școlarii ai școlii populare din comuna Blăjeni (Zarand), instruați de învățătorul lor I. Simuleșcu, au predat în 4 lunié trialogul »Despre beție«, de M. Drăgan. Cu deosebită luare aminte ascultau bătrînii sfaturile din graiul copiilor. Pe fața multora dintre ascultători să vedea un fel de părere de rău, că n'au putut fi și ei luminați încă din copilărie despre urmările acestor boale, cari le-a adus multora sărăcia și cîte alte rele la casă. Dacă toți învățătorii noștri în felul acesta vor lucra, atunci generațiunea viitoare va fi tare și mare, materialicește cu bunăstare, iar' în ce privește moralitatea mai presus celei de azi. B.

Elevii școlii române gr.-or din Cebea vor da o producțiune în ziua de Rusali (5 Iunie v. 1905) în cimitierul intern al bisericii din loc, sub conducerea învățătorului P. Rusu. Venitul e destinat pentru înmulțirea bibliotecii școlare. Taxa de intrare după bunăvoință. Începutul la 3 ore d. am.

Program: 1. »Cântec de primăvară«, muzică de T. Popovici. 2. »Imnul unirii«, muzică de T. Popovici. 3. »Despre lene«, trialog între 3 fete. 4. »Despre beție«, trialog între 3 băieți. 5. »Țiganul la cununie«, monolog de E. Suci, predat de un elev. — Conducătorii școlii din loc invită prin aceasta pe toți binevoitorii școlilor la această producțiune.

Perdereea Americanei... În societatea înaltă americană să vorbește azi mult despre un furt ce face mari dureri de cap și bateri de inimă mai multor cocooni de cele mari mai de frunte! Niște spărgători blăstămați au intrat în casele unui domn și au furat bani și aurării în preț de 600.000 cor. și și niște epistole ce erau păstrate în locul scump cu banii.

Și acum năcazul doamnei casei e foarte mare, nu pentru banii furati, de cari nici n'ar mai zice nimic, ci de scrisori, »că suif« scrisori cari o dau rău de gol cu dragostea, nu numai pe ea, ci și pe alte cîteva doamne și domni din înalta societate! A înștiințat poliția secretă și a dat declarație, că nu numai că nu mai cere banii perduți, da mai dă ea 800.000 onorabililor tilhari de-i dau înpoi scrisorii mici parfumate ce i-au furat și le chezeșuește cu »onoarea« ei, că nu-i dă în nici o judecată pentru spargere...

Soția mea a fost bolnavă doi ani și după-ce a purtat șase săptămâni crucea d-voastră după electro-magnetică R. B. Nr. 86967 s'a însă-nă-

— Da unde să pomenește! Niște strujănași cum îi aurul, și nici nu vreau să pună gura pe dinșii.

— Așa-i: dacă dau de colț, nu mai mincă iernatec. Mină, măi băiete, mină nu sta, că-i amiaza cea mare și noi n'am gătat încă postata: degeaba mai stricăm mămăliga. Dă în cel din brazdă și tu stai de cătră om, nu ești înaintea lor, că-i spării.

Ană rămase pe loc, uitîndu-se cum să răstoarnă brazda neagră ruptă din țelină. În vale zări boii.

— ...Iote și hărămurile celea, cum s'alungă, par'că-i fugărește cineva din urmă. Ian mai bine să-i duc eu acasă, că doar n'am să-mi prăpădesc eu toată ziua, ținîndu-mă de coada lor.

Făcîndu-și vînt de vale prinse boii și plecă. Pe drum gîndurile negre o întimpină din nou.

— ...Ori să se mai îndrepte Durnea? Nu știu zău! Am visat astănoapte că mi-am scos o măsea teafără cum îi oul și cînd visezi așa, numai decît să ducă cineva din casă. Tare mă tem să nu cadă moartea pe dînsul, că amarnic mă mai durea locul! Ce fac eu pe urmă singură!...

— ...Hăi bou, ce stai!...

Ajunghînd la poartă copiii eșiră înainte. Avea numai doi: pe Todirică și pe Marița.

— Mamă, Marița s'o uitat în fințină; eu am fost cuminte și nu m'am uitat.

— D'apoi bine tu la ce ai lăsat-o?

— Dacă ea s'o dus, eu m'am temut să mă duc, ca să nu mă bați.

— Las' că am să-ți dau eu ție

toșat pe deplin, reumatizmul și astma ei a încetat, pentru care nu pot fi în de-ajuns multămintor invențiunii d-voastre minunate. Repet mii de mulțumiri. Cu deplină stimă *Klinka János* (Angern).

Aceasta scrisoare a primit-o inventatorul crucei vindecătoare electro-magnetică R. B. Nr. 86967, dl Müller Albert (Budapesta V., Strada Vadász 42/N.)

Corneliu Demeter, apotecar în Orăștie, (apoteca N. Vlad), are de vânzare »Peronospin«, mijloc aplicat cu cel mai mare folos în contra peronosporiei, la stropirea viilor.

Aceasta e probat ca cel mai bun, și prin folosință s'a dovedit a fi mai cu efect ca piatra vinătă sau ca alte asemenea mijloace, și e totodată cel mai lesne. E preparatul propriu. Prețul unui pachet 40 fil. Fiecare pachet e provăzut cu numele Cornel Demeter, și cu instrucțiune de întrebuintare.

Stropirea cu »Peronospin« e ma bine dacă să face în zi senină; pe timp noros ori ploios, nu, nici contra vîntului.

Dar' »Peronospin«-ul, afară de vii, să poate folosi cu efect admirabil contra boalei de *grumpene*, cum și la *stîrpirea omidelor* și *insectelor* stricacioase la pomi; contra păduchilor de trandafiri (la trandafiri fără var), și la desinfectarea cotețelor de galițe.

Prelegeri folositoare.

În 22 Maiu st. v. a. c. domnii profesori, Dr. I. Radu și A. Bratu au binevoit a ținea și în comuna Blăjeni-Plaiu prelegeri poporului cu ajutorul aparatului de proiecțiune al »Asociațiunii«.

La 9^{1/2} ore a. m., peste 350 oameni bărbați, femei, copii veniți alții din depărtări de 4—6 Km., așteptau în fața școlii din Plaiu venirea domnilor. Fiecare doria să vadă însuși cele ce auziseră vorbindu-să despre atari prelegeri, căci în peste 20 comune ale despărțămîntului Brad s'au ținut până acum prin numiții domni profesori astfel de prelegeri folositoare.

Ceva înainte de 10 ore a. m. și sosește zelosii luminători ai poporului și sunt primiți cu însuflețire, strigăte de: »Să trăiască!« Intrînd apoi în sala destul de mare a școlii, nu de mult zidită. Dl Dr. I. Radu în cuvinte alese și potrivite priceperii tuturor, arată mulțimii scopul ce-l urmărește, »Asociațiunea« — arată apoi cu ajutorul aparatului chipul bine reușit al primului ei president, al »Marelui Andreiu«, vorbind în liniamente generale despre viața acestuia pe toate terenele.

A doua prelegere »Din viața, minunile și învățăturile Măntuitorului«, a fost ținută tot de dl Dr. I. Radu, iar' dl A. Bratu i-a ilustrat prin aparat fiecare pas cu cite un interesant tablou.

faptule! Iote ce ai făcut rochița! Asta-i haină curată pe tine? Unde naiba ai umplut-o așa tare de glod?

— O pălato la teuca gîinilor!...

— Iar' te-ai lincirit acolo, bată-te pocnitul! Las' c'am să-ți dau eu ție, mătușă Saftă: am să te desbrac și am să te las în pielea goală, să te învăt eu altă dată a crucea, firfiit'o... Toată soacră-mea în picioare, nici n'am mai văzut ce bine-i samăna! Mai ales la ochi îi ruptă bucățică: tot așa închiorcoșat să uita și ea...

— ...Ho bou, unde te tragi! Ian să vă duc eu la iasă să vă leg. Cred că cu strujănași dinainte nu-ți peri voi de foame. Așa...a...a! Stați aici, dubale, până ce vor cădea ciolanele!

Vîntu-ți învătă voi a minca. Dacă nu sunteți muncii, numai frunzăriți iernatecul. La', a veni el Durnea, are să vă iasă pe ochi șezutul acesta!

— Mamă-i, mamă!

— Stați că vin nu m'am dus pe lume! ...Săracii, mă strigă, le-a fi foame.

— Ei, ce vă este? Haideți cu mine în casă.

În prag să opri:

— Par'că-i pusă altfel lopata; ori n'o fi fost cineva străin? Nu cred, n'avea cine să vie!

Deschizînd ușa pași în tindă. O gîină i-se izbi în față.

— ...Ptiu, bată-te Dumnezeu, gobaia dracului, da tu pe unde ai mai intrat?... Să vede c'am închis-o în casă; a fi răsturnat fundul de pe poliță și-a fi stricat toate blidele! Dacă o taiu!

În pauza ce a urmat după aceasta, trei elevi ai școlii din Plaiu au predat trialogul de M. Drăgan »Despre beție«, apoi urmează altă prelegere »Urmările beției«, ținută de dl A. Bratu și ilustrată cu aparatul prin dl Dr. I. Radu. Instructivă și interesantă din cale afară au fost și aceasta, dînd fiecărui privilegiu a vedea una după alta toate schimbările, ce beutura, acel venin înfricoșat, le produce nu numai asupra corpului pe care-l schimonosește, și încarcă cu tot felul de boale, ci și asupra sufletului, întunecîndu-l și dîndu-l pe seama iadului. Iar' la vederea tablourilor, cari arătau copii născuți din oameni bețivi, mulți au vărsat lacrimi de mișcați.

În numele ascultătorilor dl paroh Ș. Hărăguș, mulțumește d-lor profesori pentru bunăvoința și interesul ce-l au față de înaintarea și luminarea poporului — alergînd ca adevărați apostoli și în cele mai depărtate părți ale despărțămîntului.

Cu acestea fiecare să îndepărtează la ale sale ducînd cu sine un frumos număr de cunoștințe nouă și o mulțime de amintiri plăcute; fiecare își zice în sufletul său: Totuș mai sunt și de aceia, cari ne voesc binele!

După amiazi domnii prelegători s'au dus la Buceș, unde unui public tot atita de număros, cu același sfințit au repetat cele petrecute în Blăjeni. Bunul D-zeu le ajute, ca în multe alte locuri să mai poată repeta, și le dea mulți imitatori. Ionel.

Expoziția dela Sibiu.

Programa

expozițiunii etnografice și istorice-culturale care se va aranja

cu ocaziunea inaugurării Muzeului »Asociațiunii« în Sibiu la 19—28 August 1905.

Partea etnografică.

Desp. A. Situațiunea geografică, viața comunală și casele Românilor din țară.

Secț. I. Situațiunea geografică.

(§. 1.) 1. O hartă etnografică a Ungariei, după posibilitate în relief, va prezenta teritoriul locuit de Români. Comitatele cu populațiune românească să vor distinge prin o culoare mai vie, în diferite nuanțe după proporția dintre locuitorii români și neromâni (0—25, 25—50, 50—75, 75—100%).

Să vor expune apoi și alte harte etnografice, în diferite edițiuni disponibile, cari vor arăta teritoriul ce-l ocupă întreg elementul românesc.

(§. 2.) 2. Tablouri grafice vor prezenta cuota Românilor în populațiunea țării și în comparație cu celelalte popoare conlocuitoare, apoi creșterea numărului lor după recezementele ce să fac din 10 în 10 ani.

Ba, dacă nu, mări n'o dat pe-aci. Să vede c'o ciupit la rîșniță.

Todirică, ținîndu-se cu mîna de fustă, începî să scîncească:

— Mamă, mi-i foame, dă-mi mîncăle!...

— Iar' mîncare? Vre-i să tai din mine o bucată să-ți dau? Mai rabdă o leacă, doar' nu-ți-o cărat șoarecii din pîntece. Stai să fac mămăligă și-i mîncă până-ți-a rămînea, folteo!

Marița să trudea să treacă și ea pragul, dar' nu putea.

Ana înduioșată:

— ...Salaca, iote cum să tăbircăște mităica și degeaba!...

— ...Hăi vin fuguța la mama, vin!

Cinele ce-și făcea seamă în legătoare, începî să urle cumplit.

— ...Iar' cinele ceala! Mă rupe la inimă cînd îl aud. Eu nu știu ce are, da de-o bucată de vreme urlă într'una.

— Măi Todirică, ian du-te și dă drumul turbii celeia, să nu mă mai tehuiescă atita de cap.

N'apucă să sfinșească, ș'un trosnet o focă să tresară din loc. Intorcîndu-se, văzî în mijlocul casei icoana Maicii Domnului, crăpată în două.

Groaza o apucă de umeri și-i strînse părul măciucă în virful capului.

— ...De-o căzut icoana nu-i semn bun: Durnea al meu s'o dus!

Și începî să plîngă. Copiii speriați tipau și ei, iar' cinele mîhnit, ținea hangul, urlînd tînguitor.

(„Archiva“).

Pentru aceste tablouri să vor lua de bază datele oficiale ale serviciului statistic al țării, după publicațiunile edate de acesta.

(§. 3.) De procurarea hartelor și datelor necesare, precum și de aranjarea acestui despărțămînt va îngriji biroul Asociațiunii.

Secț. II. Viața comunală.
(§. 4.) 1. *Partea istorică.* Aici să vor expune:

a) documente și diplome vechi, ce privesc istoria comunelor, mai cu seamă înființarea și privilegiile lor precum și fazele mai însemnate prin cari au trecut ele; apoi statute, concluse (hotărîri), conspecte, registre, matricule, rațiocinii, dubgete și alte documente vechi despre organizarea comunelor, funcționarii și reprezentanții lor, despre familiile și locuitorii lor, despre edificii, vite, etc., despre impozite, taxe și alte contribuții comunale, cu deosebire despre contribuții pentru scopuri culturale și filantropice, despre starea instrucțiunii, etc., în fine planuri și conscripțiuni (ocolnițe) vechi ale comunelor;

b) acte, statute și alte documente despre țehuri și tovărășii (însotiri) comunale de odinioară, despre ramii de industrie și negoț, ce au purtat locuitorii lor și în genere despre ocupațiunea locuitorilor;

c) obiecte vechi, cari privesc viața și obiceiurile din trecut (embleme, steaguri, lăzi, răvașe, table, sigile, uniforme, etc.), în fine

d) tablouri vechi cu vederi ale comunelor și ale eventualelor fortărețe (cetățui, întărituri) ce au aparținut lor.

(§. 5.) 2. *Stările actuale:*

a) din fie-care despărțămînt al Asociațiunii cel puțin cite un tablou fotografic al unei comune caracteristice de pe teritoriul său, prezentînd vederi generale ori o stradă sau piață principală cu grupuri de popor (acestea eventual și în tablouri separate);

b) planuri ale comunelor și ale hotarelor lor după starea de azi;

c) date și ilustrațiuni despre instituțiuni comunale filantropice, culturale etc., (despre spităliuri, azile de săraci și de copii, despre școli, despre fonduri, ce servesc acestor scopuri, despre reuniuni, etc.

Tot în secțiunea aceasta să vor expune monografii, topografii și istorii ale comunelor și orașelor, diplome de nobili, etc.

(§. 6.) Despărțămintele Asociațiunii sunt cercetate a procura în cadrul bugetelor lor tablourile fotografice amintite sub p. 2 a); mai departe sunt invitate ca în scopul colectării obiectelor înșirate sub celelalte puncte ale acestui capitol să se adreseze la primăriile respective membrii din primăriile acelor comune și orașe, dela cari să poate spera, că vor participa la expoziție, precum și la alți bărbați cari sunt în posesiune de asemenea obiecte de expus, sau pot exopera expunerea lor.

(§. 7.) Cu aranjarea și înzestrarea acestui despărțămînt să încredințeze dl Stefan Stroia.

Secț. III. Casele țărănilor români.

(§. 8.) Pentru această secțiune să va cere dela fiecare despărțămînt al Asociațiunii:

1. *fotografia* cel puțin a unei case țărănești mai caracteristice, cu zidurile laterale și eventual cu un plan al intravilanului întreg.

Casele vechi (de peste 100 ani) cite să mai găsească, să vor fotografia pentru expozițiune, atît în totalitatea lor, cît și detaliile mai caracteristice. După posibilitate să vor comunica numirile obișnuite în comună pentru singuraticile părți ale construcțiunii, apoi date despre vechimea caselor.

2. *Planuri de case țărănești.*

(§. 9.) Pentru teritoriul unde »Asociațiunea« nu are despărțăminte, să va face un apel la alte instituțiuni și eventual și la particulari, în orice caz și la adresele următoare:

a) pentru comitatul Arad la Asociațiunea aradană;

b) pentru Maramurăș la Asociațiunea de acolo;

c) pentru districtele fostului confiniu militar la comunitatea de avere din Caransebeș și la reprezentanțele fondurilor grănițareș² din Năsăud și Sibiu.

Ca tablourile fotografice ce să vor expune, să se prezinte uniform, toate

fotografiile ce să vor face anume pentru secțiunile II și III. ale despărțămîntului A. al expozițiunii, vor avea următoarele dimensiuni:

înălțimea 26 cm.
lățimea 31 cm.
și să vor trimite în cite 2 ex. necar-tonate.

De aranjarea secțiunii III va îngriji biroul Asociațiunii.

Desp. B. Stările poporului dela țară.

Secț. IV. Tipul și portul țărănesc.

(§. 10.) 1. *Păpuși în mărime naturală* vor prezenta tipul țărănilor români și porturile lui mai caracteristice după ținuturi, gen, etate, ocupațiune, anotimp și ocaziuni, și anume atît porturi vechi cît și cele de astăzi.

(§. 11.) 2. *Păpuși și miniatură* (în înălțime de 60 cm.) vor prezenta după posibilitate o colecțiune completă a variațiunii portului femeiesc român din toate ținuturile țării.

3. *Colecțiuni de fotografii* (cel puțin în format »Cabinet« și după posibilitate colorate) vor servi același scop și vor avea să prezintie îndeosebi și tipuri caracteristice.

(§. 12.) 4. *Podobe țărănești* (inele, cercei, ace, salbe, etc.).

Secț. V. Locuința țărănilor români.

(§. 13.) 1. *Mobilierul de casă* să va prezenta în 3 camere țărănești, aranjate după cele 3 ținuturi principale locuite de poporul român din țară (Transilvania, Bănăt și comitatele dintre Tisa și Murăș ale Ungariei). Și anume să vor expune numai exemplare originale și caracteristice ale mobilierului țărănesc obișnuit (pat, masă, scaune, lavițe, lăzi, cuiere, lămpi, chipuri, etc.).

În aceleași camere să vor așeza și păpușile în mărime naturală, amintite în secțiunea IV. (§. 10.), precum și următoarele obiecte:

(§. 14.) 2. *Vase și tactmuri.*

(§. 15.) 3. *Scule de casă* (topoare, bețe, biciuri, etc.) și

(§. 16.) 4. *Obiecte ocazionale*, întrebuintate la diferite evenimente și sărbători (la nașteri, cununii, botezuri, la sărbătorile religioase, cum sunt: țurca, ouă roșii, etc., și alte obiecte ce privesc credințele sau petrecerile populare.

Desp. C. Industria de casă.

Secț. VI. Industria textilă și alte industrii de casă.

(§. 17.) 1. *Torsul, fâsul și cusutul* vor fi prezentate cu toate mașinile și sculele lor, cari după posibilitate vor fi puse în lucrare sub întreaga durată a expozițiunii, apoi

(§. 18.) 2. prin o colecțiune cît să poate mai bogată a *produselor* alese și originale ale acestor industrii și

(§. 19.) 3. prin colecțiuni de *mustre* de cusături și țesături. În fine să vor prezenta

(§. 20.) 4. și *celelalte industrii de casă* obișnuite la poporul român (impletitul, olăritul, sculptura în lemn, etc).

(§. 21.) Pentru aranjarea despărțămîntelor B și C (secț. IV, V și VI) să va face apel la »Reuniunea femeilor române din Sibiu«, cu rugarea ca aceasta să ceară și concursul celorlalte societăți ale damelor române din țară, eventual și al damelor singurate, cari le-ar putea sta intrajutor.

Asociațiunea din a sa parte:

(§. 22.) a) va recerca despărțămintele sale, ca fiecare pe teritoriul său să adune un număr cît mai mare de obiecte caracteristice și originale dintre cele înșirate sub §§. 10—20, și să invite fotografi de pe teritoriul lor, ca să participe la expozițiune cu tablouri de fotografii ale porturilor românești (§. 11. p. 3.);

(§. 23.) b) va procura un număr de 20—30 păpuși în mărime naturală spre a fi îmbrăcate cu costume originale (§. 10.), și

(§. 24.) c) va autoriza direcțiunea școlii civile de fete să invite toate elevele din trecut și de astăzi ale acestui institut, ca să trimită păpuși în miniatură pentru colecțiunea de porturi, amintită în §. 11, și să pună la dispoziție războiul numitei școle. Mai departe:

(§. 25.) va fi recercată și »Reuniunea de agricultură din Sibiu«, să expună colecțiunile sale de păpuși, de mustre de cusături și țesături și »Albumul« său artistic. (Va urma).

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

1904		1905	
22 Maiu		14 Maiu	20 Maiu
Situațiunea sumară.			
ACTIV			
98,366.872	{ 69,264.872 Reserva met. Aur 45,108.569 29,102.000 » trate Aur 19,163.513 }	64,231.974	64,182.109
3,896.912	Argint și diverse monete	4,390.417	4,412.937
42,496.188	Portofoliu Român și Strein	34,257.854	32,670.132
9,356.869	{ *)Impr. contra ef. publice 6,090.200 » » » » contcurt. 14,696.581 }	20,088.830	20,786.781
11,999.900	Fonduri publice	11,999.990	11,999.990
13,765.320	Efectele fondului de rezervă.	14,316.173	14,316.173
1,727.546	» » » amortisarea imob. și mat.	1,704.306	2,962.397
5,571.298	Imobili	5,670.958	5,670.958
568.763	Mobilier și Mașini de Imprimerie	573.400	573.592
731.604	Cheltueli de Administrațiune.	650.834	656.311
78,735.169	Deposite libere	82,090.252	82,308.752
—	Compturi curinți	—	—
16,426.833	Compturi de valori	54,704.546	63,538.168
283,643.274		294,679.534	304,078.300
PASIV			
12,000.000	Capital	12,000.000	12,000.000
18,420.615	Fond de rezervă	19,771.835	19,771.835
2,763.670	Fondul amortisării imobilelor și material	2,946.244	2,946.244
166,651.420	Bilete de Bancă în circulațiune	159,291.340	162,115.310
844.539	Compturi curente	863.406	908.907
78,735.169	Dobânzi și beneficii diverse	82,090.250	82,308.752
4,227.861	Deposite de retras.	17,086.457	24,027.252
283,643.294	Scomptul 5% *) Dobânda 6%	294,679.534	304,078.300

Sz. 2979—1905 tkvi.

Árverési hirdetémyi kivonat.

A szászvárosi kir. Járásbiróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az „Ardeleana“ pénzintézet végrehajtatónak Nimicssek Iuon nagydenki lakos végrehajtást szenvedő elleni 176 korona tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a dévai kir. törvényszék, (a szászvárosi kir. járásbiróság) területén lévő a Nagydenk községben fekvő a nagydenki 21. számú tjkvben A † 1 rd. 49., 50, 54 számú faház és kertre 504 kor., A † 2 rd. 1021. hrsz. szántóra 25 kor. A † 3 rd. 1531. hrsz. szántóra 16 kor., A † 4 rd. 1956. hrsz. szántóra 28 kor., A † 5 rd. 2139. szántóra 20 kor., A † 7 rd. 2307. szántóra 42 kor., A † 8 rd. 2368. hrsz. szántóra 19 kor. A † 14 rd. 3493. hrsz. szántóra 37 kor., A † 17 rd. 3743 hrsz. szántóra 31 kor., A † 19 rd. 3803. hrsz. kaszálóra 54 kor., A † 21 rd. 3997. hrsz. szántóra 15 kor., A † 23 rd. 4518 hrsz. kaszálóra 36 kor., A † 24 rd. 4606/1 hrsz. kaszálóra 17 kor., A † 27 rd. 4036. hrsz. kaszálóra 8 kor., A † 28 rd. 5041. hrsz. szántóra 26 kor., A † 29 rd. 5172., 5271. hrsz. kaszálóra 79 kor., A † 31 rd. 5793. hrsz. szántóra 9 kor., A † 35 rd. 6123. hrsz. szőlőre 30 kor., A † 36 rd. 6363 hrsz. kaszálóra 23 kor., A † 37 rd. 6452 hrsz. szántóra 18 kor., A † 38 rd. 4072/1 hrsz. szántóra 8 koronában az árverést ezennel megállapított kikiáltási árban elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1905. évi augusztus hó 31-ik napján d. e. 9 órakor Nagydenk községhezánál megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8 §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881 évi LX. t.-cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

Szászváros, 1905. május 18.

A kir. Jbiroság m. tkvi hatóság.

Balog, kir. jbiró.

Tírul Zlatnei amínat.

„Să face cunoscut, că din cauza S. S. Rusalii românești tírul de țară în comuna Zlatna să va ținea numai 2 zile: în 16 Junie st. n. tír de vite și în 17 Junie st. n. tír slobod“.

Unelte economice de vînzare.

Proprietarul Nicolae Paladie din Renget (comit. Hunedoarei, posta u. Geoagiu-de-jos, Algyógy) face cunoscut, că din cauza slăbirii în puteri, își pune în vînzare din mână liberă următoarele unelte economice:

1. O mașină de imblătit griu, mînată cu cai, cu toate recuzitele ce să țin de ea;
2. O mașină de imblătit griu, purtată cu minile, cu vînturătoare;

Asigurați
contra
baterii de piatră
(grindină).

Fiind ăstan holdele de griu, săcară, etc. până acum foarte frumoase, acei proprietari cari să gîndesc la primejdia de a-și vedea frumoasele lanuri zdrobite de grindină (piatră), să preîntîmpine această păgubă a lor prin aceea, că **să-și asigure holdele contra grindinei!**

La administrația foii „Libertatea“ să mijlocesc aceste asigurări, pe lingă prețurile cele mai ușoare ce să pot căpăta la aceste asigurări.

De plătit nu să plătește nimic acum, ci numai după secere, spre toamnă.

Să primește asigurare asupra griului, săcărei, cucuruzului și finațelor.

3. Un trier de ales (sortat) griu, sistemul cel mai nou.
4. O tăietoare de nutreț (șasă) nefolosită.
5. Plug de fer.
6. Plug de lemn.
7. Car de povoară, pentru boi, tare.
8. Căruță de cai, cu osii de fer.
9. Căruță de cai cu osii de lemn;
10. Căldare de fier rachi;
11. Vase de prune (vojuri) bine îngrigite, legate cu fer.
12. Buți pentru vinars și butoaie.

Toate aceste obiecte pot fi văzute în curtea vînzătorului, în Renget Nr. 158.

Cei-ce ar dori a lua ceva din aceste obiecte, să se adreseze la

Nicolae Paladie
proprietar în Renget
p. u. Geoagiu (Algyógy)

2-4

Apa de Borszék.

Direcțiunea băilor de BORSZÉK aduce prin aceasta la cunoștință onoratului public, că

depozitul său de apă minerală de Borszék

la Orăștie, l-a încredințat pentru Orăștie și jur,

firmei **Ioan I. Vulcu**

unde a depus această apă mult căutată, spre vînzare en gros și en detail.

Fiind însușirile excelente ale acestei ape minerale, îndestul cunoscute, direcțiunea atrage atenția asupra depozitului său de aici.

3-4

Un învățăcel să primească
numai decît în prăvălia
de manufactură a subscri-
sului.

Să aibă cel puțin 3 clase gimnasiale ori reale.

Să poseadă pe cît să poate și limbile folosite în patrie.

Ioan Lăzăroiu
comerciant în Orăștie.
(Szászváros).

3-

Aduc la cunoștința
onoratului public
că mi-am strămutat
locuința în Orăștie
(Szászváros).

Frideric Beer sen.

Trăsurile

lui Nistor Bădălu să află date în seamă la restaurantul Aladár Szatmáry (curtea Ardelenei) și stau la dispoziție celor-ce au lipsă de trăsură, în oraș ori afară de oraș, cu prețuri moderate!

Creamul și săpunul de benzoe mygdale
conservează mai bine fața și mîinle!

Preparatele lui
Cornel Demeter

să pot căpăta în apoteca

N. Vlad, Orăștie (Szászváros).

Esență contra stelnițelor. Prin întrebuițarea acesteia să nimicesc sigur stelnițele. Prețul 40 și 80 fileri.

Prav pentru scabi și ruși. Aces prav nimicește goan-gele aceste atit de neplăcute. 1 pachet 40 fileri.

Hîrtie pentru prindererea muștelor. 1000 să prind pe aceasta și costă 1 foaie numai 10 fileri.

Esență contra molilor. 1 sticlă 50 fileri.

Prav contra asudatului picioarelor. 50 fl.

Prav contra opărelei la copii. 50 fileri.

Prav limonadă. Cu acesta să poate prepara o limonadă foarte plăcută răcoritoare. 1 praț 10 fileri.

Prav pentru îngrășarea porcilor, vitelor și cailor. Vacile dau lapte mult prin întrebuițarea acestuia. Prețul 60 fl.

Crēmă benzoe mygdale. Albește și înfrumșează pielea, delaturează petele și alunițele de pe față, precum ori-ce fel de necurățenii a pielii. Conținutul e de tot nesticăcios pentru piele. Prețul 60 fileri.

Săpunul de benzoe mygdale, foarte fin pentru piele. Prețul 70 fileri.

Poudre Veturien. Cel mai excelent și fin puder. Prețul 1 cor.

! Instrucțiuni pentru prepararea rumului, !
! a diferitelor liqueruri și diferite beuturi !

!! Thee foarte fin !!

Alegere mare în perii de dinți, în diferite prețuri.

Cruce sau stea duplă electro-magnetică

Patent Nr. 86967.

Nu e crucea lui Volta

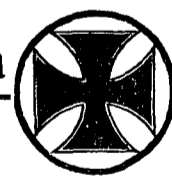
Nu e mijloc secret.

Vindecă și inviorează

pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e a acest aparat vindecă

să da împrejurării, că boale vechi de 20 ani.

Aparatul acesta vindecă și folosește contra: durerilor de cap și dinți migrene, neuralgie, împedecarea circulațiunei singelui, anemie, ameteți, țuituri de ureche, bătaie de inimă, sgăreiri de inimă, astmă, auzul greu, sgăreiri de stomac, lipsa poștei de mîncare, receală la mîni și picioare, reumă, podagră, ișias, udul în pat, influența, insomnie, epilepsie, circulația neregulată a sîngelui și multor altor boale, cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electritate. — In cancelaria mea să află atestate încurse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu mulțămire invențiunea mea și ori-cine poate examina aceste atestate. Acel pacient, care în decurs de 45 de zile nu să va viedeca, i-să retrimite banii. Unde ori-ee încercare s'a constatat zădarnică, rog a proba aparatul meu.

Atrag atențiunea P. V. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul „Volta“, de oare-ce „Ciasul-Volta“ atăt în Germania cât si în Austro-Ungaria a fost officios oprit, fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în genere cunoscut, apreciat și cercetat. Deja ieftinătatea crucei mele electro-magnetice o recomandă îndeosebi.

Prețul aparatului mare e 6 cor.
folosibil la morhuri, cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e 4 cor.
folosibil la copii și femei de consti-tuție foarte slabă.

Expediție din centru și locul de vînzare pentru țeară și streinătate

MÜLLER ALBERT, Budapest, Strada vadász Nr. 42
Colțul strada Kálman.